

Leppävirran kunta

Kotouttamisohjelma

Kunnanvaltuusto 13.6.2016 § 25

Paula Tiihonen, Taisto Kainulainen, Mika Nupponen
27.5.2016

Sisällys

1 LEPPÄVIRRRAN KOTOUTTAMISOHJELMAN TAVOITTEET	2
2 KOTOUTTAMISOHJELMAN LÄHTÖKOHDAT	3
2.1. Kotouttamislain tavoitteet, soveltaminen ja toimeenpano	3
2.2. Kotouttamislain mukaiset määritelmät	4
2.3. Maahanmuuttajan kotoutumista edistävät toimenpiteet	5
2.4. Viranomaisten vastuu kotoutumista edistävistä toimista	6
3 LEPPÄVIRRRAN KOTOUTTAMISPALVELUJA TARJOAVAT TAHOT	7
3.1. Leppävirran kunnan palvelut	7
3.1.1. Perusturvapalvelut	7
3.1.2. Varhaiskasvatus ja koulutoimi	10
3.1.3. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	12
3.1.4. Asuminen	13
3.2. Muut keskeiset kotouttamistyötä tekevät tahot	13
3.2.1. Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus	13
3.2.2. Työ- ja elinkeinotoimisto	14
3.2.3. Kela	15
3.2.4. Poliisi	16
3.3. Kolmannen sektorin toimijat	17
4 KOTOUTTAMISOHJELMAN SEURANTA	18

1 LEPPÄVIRRRAN KOTOUTTAMISOHJELMAN TAVOITTEET

Leppävirran kunnanhallitus on 25.1.2016 päättänyt selvittää pakolaisten vastaanottamisen valmiuksia ja vaatimuksia Leppävirran kunnassa ja samalla päättänyt kotouttamisohjelman päivittämisestä. Pohjois-Savon ELY-keskus on esittänyt, että kunta vastaanottaisi vähintään 10 oleskeluluvan saanutta turvapaikan hakijaa. Tällä hetkellä Leppävirralla on hyvin vähän maahanmuuttajia.

Laki kotoutumisen edistämisestä (30.12.2010/1386) edellyttää, että kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja jota tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma otetaan huomioon talousarviota ja – suunnitelmaa laadittaessa

Kunnalla on vastuu kotouttamisohjelman laadinnasta yhteistyössä eri viranomaisten kanssa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, työ- ja elinkeinotoimiston, Kansaneläkelaitoksen ja muiden alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan. Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt voivat tarvittaessa laajuudessa osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan.

Kotouttamisohjelma sisältää suunnitelman siitä, miten kunnan yleiset palvelut toteutetaan maahanmuuttajille soveltuvina sekä suunnitelman erityisesti kotoutumista edistävästä ja tukevista toimenpiteistä sekä suunnitelman kunnan kotouttamisohjelman seurannasta ja ajan tasalla pitämisestä.

Leppävirran kunnan kotouttamisohjelmaa on syytä tarkentaa ja yksilöidä yhteistyössä toteutettavien kotouttamistapahtumien ja koulutusten osalta, mikäli kuntaan päätetään ottaa jokin maahanmuuttajaryhmä.

Leppävirran kunnan kotouttamisohjelman tarkoituksena on kotouttamislakiin perustuvien kotouttamistoimien lisäksi kiinnittää erityistä huomiota maahanmuuttajien kotoutumiseen yksilöllisenä prosessina. Maahanmuuttajien kotoutumisen tukemiseen ja edistämiseen tarvitaan monia eri toimijoita ja näiden yhteistyötä. Kotouttamistyö koskee kaikkia Leppävirralla asuvia maahanmuuttajia, ja kotouttamistyötä tekevät kunnan eri hallintokuntien lisäksi monet muut organisaatiot, kuten työ- ja elinkeinotoimisto, kansaneläkelaitos, alueen aikuiskoulutusorganisaatiot, seurakunnat ja kolmannen sektorin toimijat.

Tähän kotouttamisohjelmaan on koottu palveluja, joita Leppävirran kunta, Varkauden seutu ja Pohjois-Savon maakunta maahanmuuttajille tarjoaa. Tähän on koottu kunnan palveluista ne, jotka erityisesti liittyvät maahanmuuttajien arkielämään ja sen tukemiseen.

2 KOTOUTTAMISOHJELMAN LÄHTÖKOHDAT

2.1. Kotouttamislain tavoitteet, soveltaminen ja toimeenpano

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) tuli voimaan 1.9.2011. Lain mukaan kotouttamisella tarkoitetaan viranomaisen järjestämiä kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä, voimavaroja ja palveluja sekä maahanmuuttajien tarpeiden huomioon ottamista muita yhteiskunnan palveluja ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja järjestettäessä. Tätä lakia sovelletaan henkilöön, jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa. Lakia sovelletaan myös henkilöön, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti.

Lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Tavoitteena on lisäksi edistää hyviä etnisiä suhteita ja kulttuurien välistä vuoropuhelua ja maahanmuuttajaryhmien osallisuutta sekä tukea oman kielen ja kulttuurin säilyttämistä.

Lain säännöksiä kuntaan osoittamisesta ja kustannusten korvaamisesta sovelletaan henkilöön:

- joka saa ulkomaalaislaissa tarkoitettua kansainvälistä suojelua;
- jolle on hänen haettuaan kansainvälistä suojelua myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 51, 52 tai 89 §:n perusteella;
- joka on otettu Suomeen erityisellä humanitaarisella perusteella tai kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseksi ulkomaalaislain 93 §:n perusteella; ja
- jolle on myönnetty jatkuva oleskelulupa ulkomaalaislain 52 a §:n 2 momentin tai 54 §:n 5 momentin perusteella.

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain 2 §:n 3 momentin mukaan saman lain 5 luvun ja 6 luvun 45—49 §:n säännöksiä sovelletaan lisäksi 2 momentissa tarkoitettun henkilön perheenjäsenen tai muuhun omaiseen, jos tällä on ollut perheside 2 momentissa tarkoitettuun henkilöön ennen tämän Suomeen tuloa.

Laskennallista korvausta maksetaan kunnalle valtion varoista edellä mainitun henkilön kuntaan osoittamisesta, ohjauksesta, neuvonnasta ja muusta kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä neljän vuoden ajan kotoutumisen edistämisestä annetun lain 44 §:n 3 tai 4 momentissa säädetystä ajankohdasta lukien eli kotikunnan rekisteröinnistä tai oleskeluluvan myöntämisestä lukien. Korvaus kunnan maksamasta kotiutumistuesta ja toimeentulotuesta annetun lain mukaisesta toimeentulotuesta aiheutuneet kulut edellä mainitulle henkilölle maksetaan kunnalle enintään kolmen vuoden ajalta. Kunnalle korvataan myös paluumuuton tukemisesta aiheutuneet kustannukset sekä erityiskustannuksia kymmenen vuoden ajalta.

Kotouttamislain tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnan vapautta toimenpiteillä, jotka tukevat yhteiskunnassa tarvittavien keskeisten tietojen ja taitojen saavuttamista. Niiden avulla pyritään parantamaan maahanmuuttajien taloudellista ja sosiaalista selviytymistä sekä edistämään heidän osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Lisäksi lain tavoitteena on turvata turvapaikanhakijoiden toimeentulo ja huolenpito.

Toimenpiteet on järjestettävä siten, että niihin osallistuminen ja niiden suorittaminen edistävät maahanmuuttajien ja muun väestön tasavertaisuutta sekä oikeuksien että velvollisuuksien osalta. Tasavertaisuuden ja valinnanvapauden periaatteisiin kuuluu myös maahanmuuttajien mahdollisuus ylläpitää omaa kulttuuriaan ja uskontoaan.

Kotouttamislain vaikutukset ulottuvat myös laajemmin yhteiskunnan eri tasoille. Lain tavoitteet ja vaikutukset liittyvät kulttuurisesti moniarvoisen, etnisesti tasa-arvoisen, vastavuoroisen ja suvaitsevan yhteiskunnan kehittämiseen. Kotouttamislainsäädäntö pohjautuu hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittiseen ohjelmaan kirjattuihin tavoitteisiin.

2.2. Kotouttamislain mukaiset määritelmät

Maahanmuuttaja

Suomeen muuttanut henkilö, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti.

Kotoutuminen

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.

Kotouttaminen

Kotouttamisella tarkoitetaan kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla.

Alkukartoitus

Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi. Kunta käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea.

Kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia myös

maahanmuuttajan oman äidinkielen opetuksesta. Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea.

Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröimisestä. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi. Kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen perusteella kotoutumissuunnitelman laatimisen viimeistään kahden viikon kuluttua siitä, kun maahanmuuttajalle on tehty alkukartoitus.

Työ- ja elinkeinotoimisto sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä toimenpiteistä ja palveluista. Kunta sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa kotoutumista ja työllistymistä edistävästä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin.

Kunta laatii alaikäisen maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelman, jos siihen on tarve ja kunta laatii myös perheen kotoutumissuunnitelman, jos perheen kokonaistilanne sitä edellyttää.

Kotoutumistuki

Kotoutumistuki on maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin osallistumisen aikaisen toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettu tuki. Kotoutumistukena maksetaan työmarkkinatukea tai toimeentulotukea. Oikeus kotoutumistukeen määräytyy työttömyysturvalain ja toimeentulotukilain mukaisesti.

Kotoutumiskoulutus

Kotoutumiskoulutuksena oppivelvollisuuden ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään suomen ja ruotsin kielen opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä ja yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Voi olla myös aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tutkinnon tunnustamista sekä ammatillista suunnittelua ja uraohjausta.

Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimapoliittisena aikuiskoulutuksena. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa työvoimapoliittisena aikuiskoulutuksena toteutettavan kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä toimialueellaan.

2.3. Maahanmuuttajan kotoutumista edistävät toimenpiteet

Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä.

Kotoutumista edistäviä palveluja ovat seuraavat:

- maahanmuuttajalle annetaan tietoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa
- annetaan tietoa palvelujärjestelmästä ja kotoutumista edistävästä toimenpiteistä sisäasiainministeriö vastaa perustietoaineiston yhteensovittamisesta, kääntämisestä ja jakelusta
- kunta, työ- ja elinkeinotoimisto ja muut viranomaiset antavat ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävästä toimenpiteistä ja palveluista sekä työelämästä
- alkukartoitus
- kotoutumissuunnitelma
- kotoutumistuki
- kotoutumiskoulutus
- omaehtoisen opiskelun tukeminen
- muut kotoutumista edistävät toimenpiteet ja palvelut
- ilman huoltajaa maassa asuvien lasten ja nuorten tuki
- perheryhmäkoti ja muu asuinyksikkö

2.4. Viranomaisten vastuu kotoutumista edistävästä toimista

Valtioneuvosto päättää valtion kotouttamisohjelman neljäksi vuodeksi kerrallaan. Sisäasiainministeriö vastaa ohjelman valmistelusta.

Sisäasiainministeriö vastaa kotouttamispolitiikan yleisestä kehittämisestä, suunnittelusta ja ohjauksesta. Sisäasiainministeriö ohjaa maahanmuuttovirastoa ja ELY-keskuksia kotouttamiseen ja hyvien etnisten suhteiden edistämiseen liittyvissä tehtävissä.

Elinkeino, - liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) tehtävänä on vastata alueellisesti maahanmuuttajien vastaanoton ja yhteiskuntaan ja työelämään kotouttamisen suunnittelusta, ohjauksesta ja seurannasta. ELY-keskus tukee toimialueensa kuntien kotouttamisohjelmien laadintaa ja seuraa niiden toteuttamista.

Aluehallintovirasto vastaa toimialaansa kuuluvissa asioissa maahanmuuttajien kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palvelujen suunnittelusta, ohjauksesta ja valvonnasta sekä huolehtii, että maahanmuuttajien tarpeet otetaan huomioon toimenpiteitä ja palveluja suunniteltaessa ja järjestettäessä.

Työ- ja elinkeinotoimisto huolehtii yhdessä ELY-keskuksen kanssa työvoimapolitiittisten toimenpiteiden ja työvoimapalveluiden järjestämisestä.

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisessa. Kunnalla on vastuu kotouttamisohjelman laatimisesta yhteistyössä työvoima- ja muiden viranomaisten kanssa. Kunta ja ELY-keskus sopivat pakolaisten vastaanotosta sekä kotouttamisen ja vastaanoton kustannusten korvaamisesta. Kunnan tehtävänä on

huolehtia maahanmuuttajien asumis-, sosiaali- ja terveystalveluista sekä muista kunnan palveluista, kuten kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntatoimen palveluista. Lisäksi kunta huolehtii maahanmuuttajien perusopetuksesta. Kunnan eri viranomaiset tekevät yhteistyötä maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kunta huolehtii kuntalaisille tiedottamisesta ja jakaa tietoa pakolaisten kulttuurista.

3 LEPPÄVIRRRAN KOTOUTTAMISPALVELUJA TARJOAVAT TAHOT

3.1. Leppävirran kunnan palvelut

3.1.1. Perusturvapalvelut

Leppävirran kunnan perusturvaosasto järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon sekä varhaiskasvatuksen palvelut. Sosiaalihuollon palvelut tuottaa kunta itse ja perusterveydenhuollon palvelut tuottaa Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin Kysteri-liikelaitos, jolla on terveysasema Leppävirralla. Erikoissairaanhoidosta vastaa Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri ja lisäksi ns. peruserikoissairaanhoidon on tarjolla Varkauden sairaalassa.

Maahanmuuttajille tarjotaan samat palvelut kuin muille kuntalaisille. Leppävirralla perusturvaosasto vastaa kunnan maahanmuuttajatyön organisoinnista ja hallinnosta

Kunnan on huolehdittava oman henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä ja päivittämisestä ja varmistettava tulkkipalvelujen saaminen. Lisäksi huolehtii, että erilaiseen asiointiin liittyvää sanastoa ja ohjeita olisi käännettynä valmiiksi maahanmuuttajien omalle kielelle.

Terveystalvelut

Kiintiöpakolaiset ja myös turvapaikanhakijat tarvitsevat aluksi runsaasti terveystalveluita. Sosiaali- ja terveystministeriö on 15.12.2009 uudistanut pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden infektioseulonta -ohjettaan (STM:n julkaisuja 2009:21). Ohje tuli voimaan helmikuussa 2010. Alkutarkastukseen kuuluu haastattelu, laboratoriokokeita ja keuhkojen röntgenkuvaus. Tulkkauksen vuoksi asiointi vie normaalia enemmän aikaa.

Jokaisella pakolaisella voisi olla oma vihko, johon merkitään tärkeät asiat, esim. lääkäriissä ja hoitajalla asiointi ja siellä tehdyt huomiot ja annetut ohjeet. Mikäli kuntaan otetaan ryhmänä maahanmuuttajia, alkutarkastusten tekemisestä vastaa nimetty terveydenhoitaja, jolla on koordinoituvastuu maahanmuuttajien terveystalveluista

Terveystalvelukeskuksen vastaanotot toimivat kahdella, itäisellä ja läntisellä, alueella. Alue toimintana huolehditaan kuntalaisten kiireettömästä perusterveydenhuollosta ajanvarauksella. Lisäksi on ns. akuuttivastaanotto, jolla työskentelee arkipäivisin kaksi sairaanhoitajaa ja yksi lääkäri huolehtien ns. puolikiireellisestä hoidosta ilman ajanvarausta. Kello 18 jälkeen kaikkina viikonpäivinä päivystys on KYS:ssa ja Varkauden sairaalassa.

Fysioterapia sisältää ohjausta, neuvontaa, toimintakyvyn arviointia, omatoimisuuden tukemista, manuaalista terapiaa, terapeuttista harjoittelua ja apuvälinetoimintaa. Työ tapahtuu pääasiassa terveyskeskuksessa, mutta myös koti-, koulu- ja päiväkotikäynneillä. Fysioterapiassa toimii myös ryhmiä mm. selkä- ja neurologisille potilaille sekä lapsille.

Mielenterveystyössä on palvelut aikuisille ja nuorille. Perusterveydenhuoltona on psyykkisten sairauksien avohoitoa ja kuntoutusta, erilaisten kriisitilanteiden ja parisuhde- ja perheongelmien selvittelyä sekä konsultaatioita. Käytettävissä on myös konsultoiva psykiatri kaksi päivää/kk. Laitoshoitoa psykiatriin sairauksiin annetaan Varkauden sairaalassa ja KYS:ssä.

Terveysneuvonnan toiminta on yksilöiden, perheiden, yhteisöjen ja ympäristön terveyttä edistävää ja ylläpitävää, sairauksia ehkäisevää sekä kuntouttavaa hoitotyötä. Terveysneuvonta sisältää perhesuunnittelu- ja äitiysneuvolan, lastenneuvolan, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon sekä muun terveysneuvonnan. Terveysneuvonnan merkitys on maahanmuuttajien, erityisesti pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden, osalta keskeisessä asemassa mm. rokotusohjelmien ajantasaistamiseksi ja erilaisten sairauksien ja haittojen selvittämiseksi ja ehkäisemiseksi. Maahanmuuttajien määrän kasvaessa on keskeistä resursoida terveysneuvontaa maahanmuuttajatyön asiantuntemuksella.

Suun terveydenhuolto on hammaslääkärin yhdessä hammashoitajan kanssa tekemää vastaanottotyötä, johon kuuluu suun ja leukojen alueen sairauksien tutkiminen, hoito ja ennaltaehkäisy. Suuhygienisti pitää terveysneuvontatilaisuuksia sekä huolehtii hammaslääkärin kanssa yhteistyössä potilaiden kokonaishoidossa ensisijaisesti sairauksien ennaltaehkäisystä sekä hampaiden kiinnityskudossairauksien hoidosta.

Särkypäivystys on Leppävirran terveyskeskuksessa arkipäivisin 8.00–9.30 ja maakunnallinen hammashuollon päivystys Kuopiossa arkipäivinä ja viikonloppuisin. Pakolaisilla ja turvapaikanhakijoilla on usein kasaantunutta hammashoidon tarvetta sekä erityistä tarvetta hammashoidon ohjaamiseen.

Leppävirran terveyskeskuksessa on puheterapeutti, jolle ei tarvita erillistä lähetettä. Pääpaino puheterapiapalveluissa on alle kouluikäisten lasten puheterapeuttisissa palveluissa sekä kuntoutuksessa. Lisäksi palveluja tarjotaan änkyttäjille ja äänihäiriöisille sekä akuutteja aikuisneurologisia sairauksia sairastaville. Kouluikäiset jäävät puheterapiapalvelujen ulkopuolelle.

Terveyskeskuksen vuodeosastoilla annetaan aikuisväestölle perusterveydenhuollon tasoista sairaanhoitoa. Kolmella osastolla on hoitopaikkoja yhteensä 80.

Sosiaalipalvelut

Kunnan sosiaalihuolto järjestää kaikille kunnassa oleskeleville sosiaalihuoltolain mukaiset sosiaalipalvelut, toimeentulotuen, sosiaaliavustukset ja ohjaus- ja neuvontatyön sosiaalihuollon ja muun sosiaaliturvan etuuksista. Kunnan sosiaalihuolto vastaa myös maahanmuuttajatyön organisoinnista kunnassa.

Sosiaalipalvelut muodostuvat aikuissosiaalityöstä ja päihdehuollosta, vammaispalveluista, kehitysvammahuollosta ja lastensuojelusta. Kunnan on huolehdittava maahanmuuttajien tarvitsemista sosiaalipalveluista yksilökohtaisesti.

Sosiaalipalvelujen tavoitteena on edistää ja ylläpitää yksityisten henkilöiden, perheen ja yhteisön turvallisuutta ja toimintakykyä. Sosiaalitoimen puolella maahanmuuttaja-asiakkaan palveluiden tarve kartoitetaan yksilöllisesti ja jaetaan perustietoa yhteiskunnan palvelujärjestelmistä.

Kunta käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea. Alkukartoitus tehdään 2 kk:n kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä. Kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto laativat yhdessä maahanmuuttajan kanssa kotouttamissuunnitelman. Suunnitelma tehdään viimeistään 2 viikon kuluttua siitä, kun alkukartoitus on tehty (monialaista yhteistyötä). Kunta laatii alaikäisen maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelman, jos siihen on yksilöllisistä olosuhteista johtuva tarve. Kunta laatii myös perheen kotoutumissuunnitelman, jos perheen kokonaistilanne sitä edellyttää. Ilman huoltajaa saapuvalla alaikäiselle tehdään aina kotoutumissuunnitelma.

Lastensuojelu ja perhetyö

Lastensuojelulainsäädäntö ja sen nojalla syntyvä sosiaaliviranomaisten toimintavelvoite koskee kaikkia kunnassa oleskelevia lapsia. Myös maahanmuuttajalasten asioissa viranomaisia sitovat lapsen edun ensisijaisuuden periaate, lapsen oikeus suojeluun sekä lapsen oikeus tulla kuulluksi itseään koskevissa asioissa.

Perhetyötä on tarjolla alle kouluikäisten lasten perheille sekä tehostettua perhetyötä lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Maahanmuuttajaperheille luodaan perhetyön avulla käsitys suomalaisesta perhe-elämästä ja siihen liittyvistä tavoista ja lainsäädännöstä. Myös naisten aseman opettaminen suomalaisessa yhteiskunnassa ja perheessä on maahanmuuttajien keskuudessa tehtävän perhetyön tavoitteena.

Perheneuvola

Kasvatus- ja perheneuvonnan tehtävänä on tukea ja edistää lasten ja nuorten myönteistä kehitystä järjestämällä:

1. ohjausta, neuvontaa ja muuta asiantuntija-apua ihmissuhteisiin, perhe-elämään ja lasten kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä sekä
2. tutkimusta ja hoitoa lasten kasvatukseen ja perhe-elämään liittyvissä ongelmissa.

Perheneuvonnan tavoitteena on luoda edellytykset lasten turvallisille kasvuoloille, lisätä perheiden ja perheenjäsenten toimintakykyä ja psykososiaalista hyvinvointia sekä poistaa niitä haittaavia esteitä. Tässä tarkoituksessa pyritään edistämään parisuhteen sekä vanhempien ja lapsen välisen suhteen toimivuutta, perheenjäsenten roolien joustavuutta sekä molempien puolisoitten tasa-arvoista mahdollisuutta osallistua perhe-elämään ja lasten kasvatukseen. Kasvatus- ja perheneuvonta on sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalipalvelu. Sen keskeinen anti on ennaltaehkäisyssä ja avohoidon toteuttamisessa.

Leppävirran perheneuvolassa on sosiaalityöntekijä ja psykologi sekä konsultoiva lasten psykiatri n. 1 pv/kk.

Perheneuvola osallistuu myös yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa lasten huoltoon ja tapaamisoikeuteen liittyvien selvitysten tekemiseen. Koulupsykologinen työ sekä psykososiaalinen oppilashuollon toteuttaminen on osa Leppävirran perheneuvolan toimintaa.

Toimeentuloturva

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo silloin, kun henkilö on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa ansiotyöllään, yrittäjätoiminnallaan, toimeentuloa turvaavien muiden etuuksien avulla, muista tuloistaan tai varoistaan, häneen nähden elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavoin. Toimeentulotukeen kuuluu perustoimeentulotuki, täydentävä toimeentulotuki ja ennaltaehkäisevä toimeentulotuki.

Perustoimeentulotuen myöntäminen siirtyy Kelan tehtäväksi vuoden 2017 alussa ja kuntien myönnettäväksi jää täydentävä ja ennaltaehkäisevä toimeentulotuki.

Toimeentulotuki myönnetään sosiaali- ja terveysministeriön ja perusturvalautakunnan ohjeistuksen mukaan samoin kriteerein kuin kantaväestölle. Kotoutumistuki maksetaan maahanmuuttajan työmarkkina-asemasta riippuen työmarkkinatukena tai toimeentulotukena.

Hoivapalvelut

Hoivapalvelut järjestää vanhusten asumispalvelut ja kotihoidon. Myös lapsiperheiden kotihoito tuotetaan kotihoitoyksikön toimesta. Hoidossa ja hoivassa huomioidaan etninen ja uskonnollinen tausta.

Kotihoito jaotellaan säännölliseen ja tilapäiseen kotihoitoon. Hoitotyön tavoitteena on tukea ikäihmisiä selviytymään kotona erilaisissa elämäntilanteissa huomioiden heidän yksilölliset tarpeensa, tukien heidän omatoimisuutta ennaltaehkäisevän ja kuntouttavan työotteen keinoin yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Kotihoidolla on yöpartiotoimintaa Leppävirran kirkonkylällä.

Tehostettua palveluasumista vanhuksille on palvelukeskus Leivolassa, Unnukodissa ja Riihikodissa. Hoito on ympärivuorokautista. Asukkaiden valinta tapahtuu pääsääntöisesti moniammatillisen työryhmän päätöksellä.

Vanhusten päivätoiminta tarjoaa virike- ja tukipalveluja arkipäivisin, Palvelukeskus Leivolassa ma-to ja perjantaisin Sorsakosken Seuralassa. Päivätoiminnan tavoitteena on tukea vanhusten kotona asumista, henkistä ja fyysistä hyvinvointia ja tuoda sisältöä heidän arkeensa sekä helpottaa omaishoitajan työtä.

3.1.2. Varhaiskasvatus ja koulutoimi

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tavoitteena on, että maahanmuuttajaoppilaat integroituvat suomalaiseen kouluun ja yhteiskuntaan saatuaan mahdollisimman hyvän vastaanoton, opetuksen ja tuen. Oppilaiden omaa kulttuuri-identiteettiä tuetaan järjestämällä oman äidinkielen ja kulttuurin opetusta.

Kunta järjestää esikoulu- ja oppivelvollisuusikäisille maahanmuuttajille peruskoulutukseen valmistavaa ryhmämuotoista opetusta ikätason mukaan jaettuna ala- ja yläkouluikäisille. Tavoitteena on, että oppilas saavuttaa mahdollisimman hyvän kielitaidon ja muut tarvittavat valmiudet peruskouluopetukseen siirtymiseksi. Valmistavalla opetuksella saadaan myös maahanmuuttaja lapsen todellinen kouluikä selvitettyksi. Valmistavaa

opetusta on oikeus saada 6-10 – vuotiailla lapsilla vähintään 900 tuntia ja yli kymmenvuotiailla vähintään 1 000 tuntia vuodessa.

Oppilaat opiskelevat valmistavan opetuksen ryhmässä suomen kieltä. Varhaisessa vaiheessa suomen kieltä aletaan käyttää opiskeluvälineenä, niin että opinto-ohjelmaan liitetään peruskoulun muita aineita. Valmistavan opetuksen aikana oppilaat integroituvat mahdollisimman paljon yleisopetuksen luokkaan. Valmistavan koulutuksen päätyttyä oppilas sijoittuu kouluun luokalle, joka on mahdollisimman lähellä hänen ikätasoaan.

Varhaiskasvatus

Leppävirran taajaman alueella varhaiskasvatus toteutetaan Kirkonkylän päiväkodissa, perhepäivähoidossa sekä esiopetuksena Alapihan kartanolla toimivassa Omenatarhan esikoulussa. Maahanmuuttajalasten päivähoito järjestetään integroituna oman ikätason mukaisissa ryhmissä riittävät tulkki- ja avustajatarpeet huomioiden. Maahanmuuttajalasten kotoutumisessa riittävällä varhaiskasvatuksella on suuri merkitys.

Käytännössä tärkeitä ja huomioitavia asioita arjen toimivuudessa ovat mm. tulkin läsnäolo lapsen asioista keskusteltaessa vanhempien kanssa. Erityisen tärkeää on tukea ja kouluttaa varhaiskasvatuksen henkilökuntaa vastaanottamaan erilaisesta kulttuurista saapuvia perheitä yhteisen ymmärryksen lisäämiseksi. Lisäksi tiedotusta ja koulutusta on järjestettävä leppävirtalaisille mm. maahanmuuttajien kotimaasta ja taustasta. Arjen selviytymistä helpottamaan on tärkeää, että perheille on nimetty oma vastuhenkilö ja tukea erityisesti alkuvaiheessa on tarjolla myös kotiin.

Perusopetus

Maahanmuuttajavanhemmat tarvitsevat tietoa suomalaisesta koulujärjestelmästä voidakseen tukea lastensa koulunkäyntiä. Tiedottamisen tulee olla mahdollisimman laajaa ja avointa maahanmuuttajaperheiden, koulun ja valtaväestön perheiden välillä. Viestinnän oikeellisuus tulee varmistaa tulkin avustuksella.

Suomi toisena kielenä -opetusta järjestetään 2 tuntia viikossa sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa. Tärkeää on asenne, että kaikki kasvattajat ovat myötävaikuttamassa suomen kielen oppimiseen.

Kotouttaminen vaatii yhteistyötä. Harrastusmahdollisuudet, luonteva yhteys kantaväestöön kuuluvien ikätoverien kanssa ja ympäröivään yhteiskuntaan tutustuminen ovat yhdenvertaisuuden välttämättömiä edellytyksiä. Leppävirran varhaiskasvatus ja perusopetus tekee yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa myös maahanmuuttajalasten asioissa.

Mikäli kuntaan tulee nuoria aikuisia maahanmuuttajia, joilta puuttuu perusopetusta vastaavat opinnot, tulee heidän perusopetusmahdollisuutensa selvittää yhteistyössä lähikuntien kanssa.

Tukikaveri

Mahdollisesti koulutetaan tukioppilaita tai muita kavereita kouluikäisille pakolaisille auttamaan heitä esim. läksyjen teossa.

Tukiopetus

Maahanmuuttajilla on yhtäläinen oikeus tukiopetukseen kuin muillakin oppilailla.

Lukio

Lukio toisen asteen opiskelupaikkana tarjoaa mahdollisuuden opiskella Leppävirralla peruskoulun jälkeenkin.

3.1.3. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden tavoite maahanmuuttajien kotouttamisessa on tarjota mahdollisuuksia saada kosketus paikallisiin asukkaisiin ja arkielämään. Lähtökohtana vapaa-aikapalveluiden järjestämisellä yleensäkin on se, että ihmiset voivat taustastaan riippumatta osallistua toimintaan tasavertaisina yhteiskunnan jäseninä samalla säilyttäen oman kulttuuri-identiteettinsä. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden tavoitteena on kasvattaa lapsista ja nuorista suvaitsevaisia aikuisia sekä edesauttaa monikulttuurisen yhteisön syntymisessä.

Kunnan kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluja järjestetään kunnan tytäryhtiön kautta sekä yhteistyössä eri liikunta-, kulttuuri- ja nuorisoyhteisöjen kanssa. Isompien maahanmuuttajaryhmien tullessa kuntaan on syytä perustaa työryhmän, jonka tehtävänä on suunnitella monikulttuurisia vapaa-aikapalveluita yhteistyössä kaikkien paikallisten toimijoiden kanssa. Kotouttamisen lähtökohtana on integroida maahanmuuttajat jo olemassa oleviin palveluihin mahdollisimman tehokkaasti.

Kansalaisopisto

Leppävirran kunnan kansalaisopistopalvelut tuottaa Varkauden kaupungin hallinnoima Soisalo-opisto. Kansalaisopisto suunnittelee, kehittää ja toteuttaa maahanmuuttajien omaehtoista kotoutumista ja työllistymistä edistävää koulutusta maahanmuuttajien ja paikkakunnan tarpeiden mukaisesti. Huomioon tulee ottaa jo aiemmin maahanmuuttajina tulleiden havainnot ja kehittämisajatukset. Opisto järjestää omaehtoista suomen kielen, kulttuurin ja yhteiskuntaan liittyvää opetusta maahanmuuttajien tarpeiden ja edellytysten mukaisissa ryhmissä resurssien sallimissa rajoissa.

Maahanmuuttajia kannustetaan osallistumaan opiston muihin yleissivistäviin opintoryhmiin edistäen siten vuorovaikutusta ja ystävystymistä paikkakunnan muiden asukkaiden kanssa. Opistotoimintaan osallistumista voidaan tukea erilaisten opintosetieliin avulla. Kansalaisopiston toiminnasta tiedotetaan kohdennetusti maahanmuuttajille erilaisten verkostojen kautta. Opiston opinto-ohjelmaa suunniteltaessa otetaan huomioon kuntalaisten koulutukselliset tarpeet ja monikulttuurisuuden vaatimukset.

Maahanmuuttajille voidaan opistossa tarjota myös mahdollisuus toimia heidän oman kulttuurisen perinnön välittäjänä ja opettajana. Opisto toimii hyvien käytäntöjen omaksumiseksi ja havaittujen ongelmien välttämiseksi kotoutumiskoulutusyhteistyössä muiden kotoutumiskoulutusta jo pitkään toteuttaneiden opistojen ja muiden toimijoiden kanssa.

Kirjasto

Kirjasto hankkii pakolaisille soveltuvaa materiaalia yms. Skype-mahdollisuus on huomioitava tarjonnassa.

3.1.4. Asuminen

Asunnot maahanmuuttajille tarjoaa pääsääntöisesti kunnan omistama vuokraloyhtiö Leppävirran Kiinteistö Oy. Lisäksi kunnassa on Vanhustentaloyhdistyksen asuntoja (yksiöitä), joiden vuokraamisesta vastaa isännöintipalvelu Realia.

Ryhmänä tuleville maahanmuuttajille asunnot valitaan ja tarpeen mukaan kalustetaan yhteistyössä sosiaalitoimen ja Kiinteistö Oy:n kesken. Mitä aiemmin tiedetään asuntojen tarve, koko ja toivottu sijainti niin sitä paremmin Leppävirran Kiinteistö Oy voi vastata kysyntään

Kotouttamisen näkökulmasta tulee huomioida seuraavat asiat:

- Huoneistojen sijainti, mahdollisimman lähellä palveluita ja välimatkat eri perheiden välillä on huomioitava. Turvallinen asuinympäristö esim. huoneiston sijainti talossa, kerros-/rivitalo ja asuinkerros.
- Heti asunnon osoittamisen yhteydessä on annettava ohjausta asumiseen liittyvissä kysymyksissä ja säännöissä sekä huoneiston kalusteiden ja tekniikan käytössä.
- Asukkaalla on oltava aina tiedossa asumiseen liittyvä yhdyshenkilö ja tämän yhteystiedot.

Leppävirran Kiinteistö Oy:n kannalta on tärkeää, että pakolaisten asuttamisessa huomioidaan riittävät vastuulausekkeet huoneistojen mahdollisesta normaalista kulumista suuremmasta korjaustarpeesta sekä vuokran ja käyttökorvausten maksujen sujuvuudesta.

Leppävirran Kiinteistö Oy:n yhteyshenkilönä maahanmuuttaja asioissa toimii toimitusjohtaja Mika Nupponen.

3.2. Muut keskeiset kotouttamistyötä tekevät tahot

3.2.1. Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Maahanmuutto

Pohjois-Savon Ely-keskus tarjoaa palveluja ja tietoja maahanmuuttajille mm. työllistymiseen, yrittämiseen, tarvittaviin lupiin ja koulutuksiin liittyvissä kysymyksissä.

Maahanmuuttajien kotouttaminen

Maahanmuuttajan työllistyminen ja yhteiskunnallinen osallistuminen edellyttävät tietoja ja taitoja, joita kehitetään kotoutumista tukevilla toimenpiteillä. Ely-keskuksen keskeisenä tehtävänä maahanmuuttajien kotouttamisessa on kotouttamislain toimeenpano ja toteutumisen seuranta alueellisesti sekä kotouttamistoimenpiteiden alueellinen yhteensovittaminen valtakunnallisten linjausten mukaisesti.

Yhteistyötä kotouttamispäätöksissä tehdään mm. kuntien, työ- ja elinkeinotoimistojen, eri järjestöjen sekä lääninhallitusten kanssa.

3.2.2. Työ- ja elinkeinotoimisto

Kotoutumissuunnitelmat

TE-toimistolla on kotouttamislain mukaan päävastuu työnhakijoiksi ilmoittautuneiden maahanmuuttajien kotouttamisesta. TE-toimisto vastaa yhdessä ELY-keskuksen kanssa kotoutumista edistävien ja tukevien työvoimapalvelujen, luku- ja kirjoitustaidon opetuksen ja perusopetuksen järjestämisestä työnhakijaksi rekisteröidylle maahanmuuttajalle.

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan henkilökohtainen suunnitelma niistä toimenpiteistä, joita hän tarvitsee kielen oppimiseen, jatko-opintoihin ja työllistymiseen sekä ylipäättään Suomeen asettautumiseen. Maahanmuuttaja, kunta ja TE-toimisto laativat yhdessä kotoutumissuunnitelman. Jos maahanmuuttaja ei ole kunnan sosiaalipalvelujen tarpeessa, maahanmuuttaja ja TE-toimisto voivat laatia suunnitelman keskenään. Kotoutumissuunnitelmassa otetaan huomioon myös maahanmuuttajan perheen kotoutumista edistävät ja tukevat toimenpiteet.

Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma korvaa työttömän työnhakusuunnitelman. Oikeus kotoutumissuunnitelmaan on Suomessa asuvalla maahanmuuttajalla, joka on työtön ja rekisteröitynyt työnhakijaksi ja /tai joka saa toimeentulotukea. Kotouttamista tukevien ja edistävien toimenpiteiden ja palveluiden piiriin voi kuulua henkilö, jolla on kotikunta Suomessa.

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan kestää kolme vuotta maahanmuuttajan ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemisestä (tämä päivämäärä varmistetaan aina maistraatista). Aikaa, jona maahanmuuttajalla on oikeus suunnitelmaan, voidaan pidentää enintään kahdella vuodella, jos se on tarpeen luku- ja kirjoitustaidon hankkimiseksi tai maahanmuuttajan iästä, vammasta, sairaudesta, lastensuojelutoimenpiteestä, äitiys- tai isyysvapaasta tai muusta vastaavasta perustellusta syystä. Päätöksen suunnitelmakauden pidentämisestä tekee TE-toimisto. TE-toimisto päättää myös kotoutumissuunnitelman muuttamisesta tai keskeyttämisestä.

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus

Kotoutumissuunnitelmien edellytetään sisältävän kattavasti sellaisia toimenpiteitä, jotka edistävät kotoutumista ja soveltuvat yhteisesti sovittuun palvelukokonaisuuteen. Keskeinen väline kotoutumista edistävien ja tukevien taitojen saavuttamiseksi on kotoutumiskoulutus, jota järjestetään sekä työvoimapolitiittisena että omaehtoisena koulutuksena. Koulutuksen rahoittaa työ- ja elinkeinoministeriö.

Työvoimapolitiittisesta kotoutumiskoulutuksesta käytetään yleisesti nimitystä maahanmuuttajakoulutus. Työvoimapolitiittisena koulutuksena järjestetään aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta, luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä esimerkiksi yleiseen kielitutkintoon valmistavaa kielikoulutusta.

Työvoimapolitiittisen kotoutumiskoulutuksen sisältö noudattaa pääosin opetushallituksen aikuisten maahanmuuttajien suositusta kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman

perusteita. Suunnitelman mukaan koulutukseen sisältyy kielikoulutusta, yhteiskuntaan liittyvää koulutusta sekä työharjoittelua. Työvoimapolitiittisena koulutuksena järjestetään myös luku- ja kirjoitustaidottomien opetusta.

Leppävirran kunta pyrkii kotouttamiskoulutuksissa yhteistyöhön Varkauden kaupungin kanssa. Perinteiseen kotouttamiskoulutukseen toivotaan lisättävän ammatillisia tutkinnon osia työvoimatarpeen kannalta olennaisiin tutkintoihin. Koulutuspaikkakunnaksi pyritään saamaan Leppävirta ja/tai Varkaus.

Opetushallinnon hallinnoimaa koulutusta kutsutaan omaehtoiseksi koulutukseksi. Maahanmuuttajat kuten muutkin opiskelijat hakeutuvat siihen omaehtoisesti, vapaan opiskeluoikeuden puitteissa. Työhallinto voi kotouttamislain perusteella rinnastaa kotoutumissuunnitelmien piirissä olevilla tällaiset koulutukset työvoimapolitiittiseen koulutukseen siten, että opiskelijoille voidaan maksaa toimeentulon turvaamiseksi työvoimakoulutuksen aikaiset etuudet. Tällöin puhutaan niin sanotusta rinnasteisesta koulutuksesta. Omaehtoisen koulutuksen rinnastamisesta päättää TE-toimisto osana maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmaa. TE-toimistot voivat hyväksyä opetuksen rinnasteiseksi koulutukseksi edellyttäen, että koulutus edistää maahanmuuttajan kotoutumista ja pääsyä työmarkkinoille. Muun muassa vapaan sivistystyön oppilaitokset järjestävät rinnastettavaa koulutusta.

Kotoutumistuki

Kotoutumistuki on tukea, jota maksetaan maahanmuuttajalle kotoutumisajalta. Kotoutumistuki muodostetaan työttömyysturvalain mukaisesta työmarkkinatuesta ja toimeentulotuesta annetun lain mukaisesta toimeentulotuesta. Se on samansuuruinen kuin työmarkkinatuki, mutta sen soveltamisala on laajempi kuin työmarkkinatuen. Sitä voidaan myöntää myös henkilölle, joka on muun tahon (aikuislukiot, kansanopistot, kansalaisjärjestöt) kuin työviranomaisen järjestämässä toimenpiteessä tai koulutuksessa. TE-toimisto päättää kunkin kotoutujan osalta, rinnastetaanko toimenpide, johon hän osallistuu, työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen. Oikeus kotoutumistuen saamiseen alkaa kotoutumissuunnitelman laatimisesta. Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, kun hän ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi TE-toimistoon tai hakee toimeentulotukea sosiaalitoimistosta.

Työmarkkinatuki maksetaan kotoutumistukena pääsääntöisesti kolmen ensimmäisen Suomessa asumivuoden ajan. Kotoutumistukena maksettava työmarkkinatuki määräytyy samoin perustein ja on samansuuruinen kuin tavallinen työmarkkinatuki. Myös kotoutumistuki on tarveharkintainen. Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden ajalta kotoutumistuki kuitenkin maksetaan ilman tarveharkintaa. Työmarkkinatuen kotoutumistukena, jonka valtio rahoittaa kokonaisuudessaan, myöntää Kansaneläkelaitos. Kotoutumistukea haetaan Kansaneläkelaitoksen toimistosta samalla tavoin kuin työmarkkinatukea. Toimeentulotuen kotoutumistukena myöntää kunta.

3.2.3. Kela

Mikäli maahanmuuttaja ei ole saanut oleskeluluvan yhteydessä henkilötunnusta, hänen on ilmoitauduttava maistraattiin saadakseen henkilötunnuksen, joka tarvitaan kaikkeen asiointiin. Tämän jälkeen haetaan Kelalta Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan

soveltamista Suomeen muutettaessa eli vakuuttamista. Hakemuksen mukaan liitetään mielellään kopio erillisestä oleskeluluvasta tai kopio passista, johon asiakkaalta pyydetään lupa. Kela saa ulkomaalaisvirastolta suoraan oleskelulupatiedot, mutta ne usein viipyvät ja päätösten nopeuttamiseksi kannattaa oleskelulupatiedot toimittaa itse. Jokaisen 18 vuotta täyttäneen on täytettävä oma hakemuslomake kuulumisesta Suomen sosiaalivakuutusjärjestelmään, alaikäiset lapset merkitään vanhemman lomakkeelle. Suomen vakuutukseen yleensä pääsee toistaiseksi, jos oleskelulupa on myönnetty vähintään vuodeksi ja on A-status. Vakuuttamispäätöksen yhteydessä tilataan jokaiselle Kela-kortti, jota tarvitaan asioitaessa terveyskeskuksessa, sairaalassa, yleensä lääkärissä ja apteekissa.

Samassa yhteydessä voi myös jättää asumistukihakemuksen, mahdollisen lapsilisä-hakemuksen ja lastenhoidontukihakemuksen. Nämä etuudet pystytään käsittelemään sen jälkeen, kun vakuuttamisratkaisu on tehty.

Työikäisten kannattaa ilmoittautua työ- ja elinkeinotoimistoon mahdollisimman pian muuton jälkeen ja TE-toimiston antamien lausuntojen mukaan voi olla oikeus kotoutumistukeen sekä mahdollisuus työmarkkinatukeen jo ennen kotoutumissuunnitelmaa ja kotoutumistukea.

Muita Kelan etuuksia voi maahanmuuttaja hakea tilanteen mukaan, esim. sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairaanhoidon korvauksia ym. kuten kaikki muutkin Suomessa asuvat henkilöt. Kelan kanssa voi asioida verkossa www.kela.fi, mutta asiointi vaatii tunnistautumista, joka ei ehkä heti ole mahdollista vasta maahan tulleille. Myös puhelinpalvelu on mahdollista ajanvarauksella. Alkuvaiheessa asiointi on hoidettava toimistossa tulkin kanssa, Leppävirralla Kelan toimisto on avoinna ma, ke ja to klo 09:00 - 12:00 ja klo 13:00 - 16:00. Täytettyjä ja allekirjoitettuja hakemuksia voi toimittaa myös postitse liitteineen.

3.2.4. Poliisi

Ulkomaalaislain mukaan ulkomaalaisella tulee maahan saapuessaan ja maassa oleskellessaan olla voimassa oleva matkustusasiakirja sekä tarvittaessa viisumi tai oleskelulupa. Yli kolmen kuukauden oleskelu Suomessa edellyttää, että ulkomaalaisella on oleskelulupa, tai milloin on kysymys Euroopan unionin kansalaisesta ja häneen rinnastettavasta, että hänen oleskeluoikeutensa on rekisteröity.

Maahanmuuttovirasto myöntää Suomeen pakolaisena saapuvalla ulkomaalaiselle ensimmäisen oleskeluluvan ennen maahan tuloa yleensä yhden vuoden ajaksi. Luvansaajalla on matkustusasiakirjana joko oman kansallisvaltionsa passi tai Suomen valtion tai muun valtion myöntämä Laissez-passer -asiakirja, johon lupa on merkitty lupatarrana.

Rajavartiolaitos rekisteröi pakolaisena maahan saapuvat passintarkastuksen yhteydessä raja-asemalla (lentokenttä, satama tai maaraja-asema), minkä jälkeen vastaanottavat kunnat yleensä järjestävät kuljetukset asuinpaikkakunnalle. Jatko-oleskelulupahakemukset jätetään paikallispoliisille, joka ottaa vastaan myös pakolaisen matkustusasiakirja- ja muukalaispassihakemukset. Lupahakemus jatko-oleskelulupaa varten on syytä jättää hyvissä ajoin ennen oleskeluluvan voimassaoloajan päättymistä. Oleskelulupahakemusten

käsittelyaika vaihtelee kuukaudesta useaan kuukauteen. Pakolaisen määräaika-aiset oleskeluluvat ovat maksuttomia.

Pakolaisen matkustusasiakirja

Silloin kun ulkomaalainen ei voi saada oman kansallisvaltionsa passia tai muuta matkustusasiakirjaa, hänelle voidaan myöntää muukalaispassi Suomessa. Pakolaisaseman Suomessa saaneelle myönnetään pakolaisen matkustusasiakirja. Hakemus jätetään poliisilaitoksella. Hakijalla tulee olla mukana passi tai muu asiakirja tunnistamista varten sekä yksi uusi passivalokuva. Ensimmäisen pakolaisen matkustusasiakirja- tai muukalaispassi-hakemuksen ratkaisee Maahanmuuttovirasto ja käsittelyaika on useita kuukausia. Seuraavat matkustusasiakirjahakemukset ratkaisee paikallispoliisi. Matkustusasiakirjasta ja muukalaispassista peritään hakemusta jätettäessä poliisin maksuasetuksen mukainen maksu, tällä hetkellä 53 euroa.

Asiointi poliisilaitoksella

Luvan hakijan (maassa oleskelevan ulkomaalaisen) tulee olla hakemusta jätettäessä henkilökohtaisesti paikalla. Myös alaikäisen on oltava itse läsnä. Alaikäisen hakemukseen tarvitaan kummankin huoltajan suostumus. Leppävirralla asuvat voivat asioida Varkauden poliisilaitokselle, joka on avoinna ma-pe klo 8-16.15. Asiointi voi tapahtua ajanvarauksella tai ilman. Oleskelulupaa haettaessa, etukäteen täytetty lupahakemus jouduttaa asiointia. Lupahakemuksen liitteeksi tarvitaan yksi uusi passivalokuva. Oleskelulupahakemuksia voi tulostaa Maahanmuuttoviraston internet-sivuilta www.migri.fi. Asiointiin oleskelulupa- sekä muissa hakemusasioissa on syytä varata tulkki silloin, kun hakija ei itse kykene selvittämään asiaansa suomen, ruotsin tai englannin kielellä.

Pakolaiset, ja muutkin ulkomaalaiset, asioivat poliisilaitoksella myös muissa kuin oleskelulupa- ja matkustusasiakirja-asioissa. Muun muassa ajo-oikeus-, henkilökortti- ja muut poliisin lupa-asiat koskevat suomalaisten ohella myös ulkomaalaisia.

Tietyn ajan Suomessa laillisesti oleskellut ja asunut ulkomaalainen voi hakea Suomen kansalaisuutta. Asumisaikavaatimuksen lisäksi kansalaisuuslaissa on säädetty kielitaito-, nuhteettomuus- sekä muita edellytyksiä kansalaisuuden saamiseksi. Ulkomaalaista koskevat Suomessa samat lait kuin Suomen kansalaisia. Rikosprosessi etenee ulkomaalaisten asianosaisten kysymyksessä ollessa samalla tavoin kuin yleensäkin. Hakemusasioista poiketen niissä asioissa, jotka ovat tulleet vireille viranomaisen aloitteesta (esimerkiksi rikosasiat), viranomainen hoitaa tulkitsemisen. Lisätietoja ulkomaalaisten lupamenettelystä sekä muista lupa-asioista saa poliisin internet-sivuilta www.poliisi.fi ja poliisin toimipaikoista.

3.3. Kolmannen sektorin toimijat

Leppävirran kunta on käynyt alustavaa keskustelua kolmannen sektorin toimijoiden kanssa yhteistyömahdollisuuksista, jos Leppävirralle otetaan pakolaisia. Mikäli pakolaisten tai oleskeluluvan saaneiden turvapaikan vastaanottamisesta tehdään myönteinen päätös, konkretisoidaan kolmannen sektorin kanssa tehtävää yhteistyötä.

Yhteistyöhön ovat lupautuneet
- SPR Leppävirran osasto

- VaPePa
- Setlementti Ukonhattu ry
- Leppävirran seurakunta

Setlementti Ukonhattu on myös ilmaissut kiinnostuksensa tarvittaessa perustaa kuntaan Setlementti Puijolan Kompassin kaltaisen monikulttuurisen kohtaamispaikan. Ukonhattu on jo Leppävirralla Arkikeskus Pellava, joka toimii monenlaisen kohtaamisen keskuksena. Kuopion Setlementti Puijola ry:n osana toimiva monikulttuurinen toiminta- ja kohtaamispaikka Kompassi tarjoaa vaihtoehtoisia kotoutumis- ja osallistumisväyliä yhteiskuntaan, auttaa maahanmuuttajia elämän eri tilanteissa ja tarjoaa kaikille yhdenvertaisesti mahdollisuuksia aktiiviseen kansalaisuuteen. Kompassi toimii Kuopion kaupungin ja RAY:n avustuksella.

Myös Leppävirran seurakunta on valmis tukemaan maahanmuuttajien parissa järjestettävää vertaisryhmätoimintaa. Tilanteen mukaan maahanmuuttajaperheitä voidaan ottaa mukaan seurakunnan perheleireille ja diakonian lastenleireille. Seurakunta on valmis tukemaan maahanmuuttajia arkipäivän selviytymisessä ja kulttuuriin tutustumisessa sekä tarjoamaan henkistä ja hengellistä tukea heidän saapuessaan.

4 KOTOUTTAMISOHJELMAN SEURANTA

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotoutumisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnan on huolehdittava, että kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. Laissa esitetyt toimenpiteet ja palvelut tulee järjestää sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kotoutumisohjelmaa tarkennetaan konkreettisten toimenpiteiden ja prosessien osalta, mikäli kunnassa päätetään ottaa maahanmuuttajaryhmä (pakolaisia tai turvapaikanhakijoita).

Kotouttamisohjelma tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Arvioinnista ja seurannasta vastaa perusturvalautakunta, kunnanhallitus ja kunnanvaltuusto.